

Revolució

La protesta política i social, per al militant que vol refer la societat, però no vol o no pot canviar el seu entorn immediat, esdevé una mena d'espera eterna i una alienació.

D'ençà de la revolució russa d'octubre (1917), no hi ha hagut al món cap revolució veritable que no hagi estat una revolució nacionalista.

L'internacionalitzem dels grans partits comunistes occidentals mai no farà la revolució. La revolució la fan les nacionalitats dels pobles colonitzats, com Algèria, Cuba, etc.

L'únic moviment que ha pogut fer trontollar per uns moments el règim franquista, ha estat el moviment nacionalista basc d'ETA.

Si la independència dels Països Catalans fos un somni burgès, és possible que la nostra burgesia l'hagués intentada seriosament. Però, curta d'horitzons, com a negoci s'ha estimat més el proteccionisme centralista. I tan car com li ha costat i li costa!

La revolució que no s'adiu als condicionaments concrets de cada poble, és una idea platònica i inofensiva, a ús d'esnobs petitburgesos.

Quan els messianismes socialistes amb ínfulas de revolució universal han arribat a instal·lar-se en un país, com el cas de Rússia, deixen de pensar en la revolució mundial i s'endureixen en un nacionalisme, que pot degenerar àdhuc en imperialisme. Aleshores llur activitat diplomàtica i llur propaganda de cara al món ja no és en vistes a la revolució internacional, sinó un instrument de llur nacionalisme o de llur imperialisme.

L'estancament de la revolució comunista a Rússia ha frenat, sinó cancel·lat definitivament, la revolució mundial. Pot ésser que el marxisme, ideologia molt del segle XIX, tot i el que subsistirà de les seves valuoses aportacions, ja hagi donat de si tot el que podia donar. Caldrà inventar una nova revolució més enllà dels postulats marxistes.

El sistema social ideal sempre serà una utopia irrealitzable. El món social evoluciona imprevisiblement. Cal veure la necessitat i la possibilitat pràctica de cada moment i fer un esforç, revolucionari si cal, per anar-se acostant a aquella utopia.

Sense moure's de la línia recta que mena a l'alliberament dels homes, protagonitzats pels socialment febles, però sense encaparrar-se gaire pel nom que donem a la nostra realització.

No es tracta d'acontentar-se amb guanys parcials que obstrueixin el camí de l'alliberament total, sinó de realitzacions pràctiques que siguin un pas segur cap a aquest alliberament. Em fa por que les grans denominacions programàtiques acaben totes en dictadura, de la qual en reben els treballadors de torn.

La dictadura pot representar la institucionalització d'una revolució. Revolució institucionalitzada, revolució acabada. L'única revolució pròpiament tal seria la revolució permanent; potser una evolució accelerada que no perdés mai el "tempo". Perquè és molt difícil de no aturar la revolució en una dictadura, amb l'excusa de defensar la revolució.

Cada poble ha de fer *la seva* revolució. No hi ha un patró únic universal de revolució vàlid per a tots els pobles. D'això n'hauríem de dir imperialisme. La pràctica ens ha demostrat que aquest és el seu nom autèntic.

Catalunya, durant la guerra civil 1936-1939, va intentar la seva forma particular de revolució social amb la col·lectivització. La mitologia comunista, al servei de d'imperialisme soviètic, la va ensorrar el maig de l'any 1937.

Catalunya té un pensament social propi. Aquest pensament social diferenciat forma part de la nacionalitat catalana.

El 1914 Lenin incitava els proletaris anglesos a fer de la separació d'Irlanda llur mot d'ordre. Com respondrien avui els comunistes espanyols si Lenin els incitava a propiciar la separació de Catalunya i d'Euskadi?

El Decret de Col·lectivitzacions i Control Obrer donat per la Generalitat de Catalunya el 24 d'octubre de 1936, fou el primer acte revolucionari peninsular no copiat de França. Car l'ocupació pels obrers de les indústries abandonades pels patrons, a la revolució de la Comuna de París del 1871, deixava intactes les bases de l'ordre capitalista.

A Espanya, la revolució del 1936 fou una mera subversió, i la gestió obrera fou abandonada als seus propis mitjans.

A Catalunya hom legalitzà les realitzacions revolucionàries, mentre que el govern de la República no mostrà altra dèria que el retorn a la legalitat republicana, anterior al 19 de juliol del 1936. La Generalitat instaurà una legalitat nova en el camp econòmic-social.

Les col·lectivitzacions havien sorgit immediatament i espontània, amb unes idees molt clares, sí, però sense planificació prèvia. Elles eren la revolució que, naturalment, sense pressions ni models estrangers, feia Catalunya. L'única forma de revolució, de base essencialment popular i democràtica, que s'adapta al seu tarannà. Aquesta revolució no plagué ni a Madrid ni a Moscou. I per raons idèntiques.

Durant la guerra civil a tot Espanya va haver-hi subversió, però només a Catalunya hi hagué revolució.

Establir un tipus únic de revolució per a tot Espanya, és com dir que a Espanya no hi haurà mai revolució. Cada terra fa sa guerra, i Catalunya no és "tierra española".

En el cas de triomf d'una "revolució espanyola", restaria la mateixa baluerna estatal tentacular i coercitiva, però en mans d'una nova casta, no en mans del poble.

El poble governa des de baix, des dels seus centra naturals de convivència i de treball. Des de les empreses, els sindicats, els municipis, les comarques, les nacionalitats. I tot això no té res a veure amb Madrid. A Espanya el concepte d'unificació no pot separar-se del concepte de dictadura.

Un règim comunista "espanyol", com tot règim "español" a seques, seria una nova camisa de força per als catalans, obrers o no.

A Espanya la revolució de tipus unitarista amb prou feina si és possible, ni que es fes arreu en nom d'uns mateixos ideals. Durant la guerra 1936-1939, la mateixa CNT tenia idees diferents sobre la col·lectivització, segons que eixissin de Madrid o de Barcelona, fruit de mentalitats diferents.

Hem de muntar la nostra Catalunya a la nostra manera, hem de fer la *nostra* revolució. Pensant, però, que no som sols ni a Europa ni al món.

Als països on el comunisme no els ha estat imposat des de l'estranger, on la revolució ha estat autòctona, el règim establert ha resultat un comunisme nacional, a diferència del comunisme colonial dels països satèl·lits. Allò que no hem conegut encara és un comunisme internacional.

Per això, si no som contrarevolucionaris, respectarem l'originalitat nacional de cada revolució.

El nacionalisme català no és un problema particular dels catalans, sinó que cal interpretar-lo en el context de la gran lluita secular dels homes per la justícia, la llibertat i la dignitat. És, per tant, un episodi de la Revolució universal.

Aquesta revolució s'anomena FLN a Algèria, Vietcong a Indoxina i nacionalisme als Països Catalans.

Com a revolucionaris hem de solidaritzar-nos amb tots els qui lluiten per la justícia, per la llibertat, per la dignitat. Però en aquesta lluita hi tenim una localització determinada: Catalunya.

Clamar contra els EE.UU., per la seva acció al Vietnam i no clamar contra Espanya per la seva acció a Catalunya; manifestar-se per l'alliberament dels negres i no fer res per l'alliberament dels catalans és, a Catalunya, una hipocresia típicament

burguesa. És desertar de l'únic lloc de responsabilitat que tenim assignat cadascú en la gran Revolució dels homes.

Desertar en la lluita del propi alliberament nacional és consolidar en un país determinat –en aquest cas el nostre– les estructures d'opressió.

La revolució a Catalunya té dos vessants: el nacional i el social.

La nostra opressió nacional és exercida, en el terreny dels fets, per una estructura jurídicament real: l'Estat espanyol. I en el terreny de l'esperit, per una entitat mítica, una idea abstracta: Espanya.

El mite ha estat explotat hàbilment i les masses hi han combregat. De tant repetir-los que són "espanyoles" els homes d'aquest país han oblidat que són ciutadans, amb un seguit de drets enfront de l'Estat.

D'aquesta manera el mite "Espanya", calçador excogitat per fer-nos entrar més suaument l'Estat espanyol, ha esdevingut, no solament l'instrument de genocidi contra Catalunya, sinó també l'instrument de dominació social i política per part de les castes inventores i explotadores del mite.

Totes les explotacions i totes les vexacions de què ha estat objecte el súbdit de l'Estat espanyol han estat emparades i dissimulades amb el nom fal·laç d'Espanya. *I els obrers s'han sentit més "espanyoles" que obrers i que ciutadans i que homes. Han picat l'ham.*

Per això no pot haver-hi una vera revolució social a Espanya, sense fer esclatar el mite i sense la destrucció de l'Estat espanyol que li serveix de suport.

Però la revolució nacional comporta també la revolució social, per evitar que les nacionalitats alliberades caiguin en mans de les oligarquies econòmiques de cada país.

El centralisme espanyol sap tergiversar molt bé la qüestió nacional catalana. Essencialment reaccionari, antidemocràtic, folklorista, és qui acusa de totes aquestes xacres als nacionalistes catalans. Tot i que el nacionalisme dels pobles oprimits pel centralisme, és l'única acció verament revolucionària que pot donar-se a Espanya, car ateny les bases del mal. Totes les altres subversions podrà encaixar-les el centralisme.

A Espanya, una revolució solament socialista o comunista no representarà mai un canvi d'estructures, sinó només el rellevament unes persones per unes altres. Les velles estructures ressorgiran amb noms diferents, però amb la mateixa eficàcia opressora.

No és que el nacionalisme català sigui burgès. Passa que això resulta massa difícil per a molts joves aburgessats d'avui.

Hi ha dos fets en el camp de l'esperit que no poden claudicar mai, perquè són totalment necessaris a la vida de la humanitat: la Fe i la Revolució.

La Fe –una fe– dóna sentit ascensional a l'home i a la història. Creure en un ideal és la premissa indispensable perquè la humanitat no caigui en l'abisme esmorteïdor del materialisme i de l'asserviment.

La Revolució és el retorn constant a les fonts originals de la veritat i de la justícia. Priva la humanitat de podrir-se en la degeneració i la tirania i de l'emburgesiment.

L'home necessita una fe. Fe en el que sigui, mentre es tracti d'una fe sincera i idealista.

L'home mancat d'una fe cerca debades alguna cosa que doni sentit a la seva vida. I viatja, fa turisme, o fa diners, s'aliena. Fuig de si mateix cercant allò que li manca. I no s'adona que només li manca una cosa: ésser allò que és, ésser ell mateix. No sap que allò que cerca ho porta dintre. Ho porta a les venes, ho porta a l'ànima. Només li cal retrobar-se.

Un català no trobarà mai allò que cerca pel món, si no comença retrobant-se com a català.

La vertadera revolució pràctica no la faran els joves protestataris. La faran, la van fent temps ha, els homes d'acció, els homes d'empresa, els inventors i els científics. Aquests, al marge de les ideologies, van canviant el món d'una faisó irreversible. Ara, si això és una revolució regeneradora o la subversió total, encara ho hem de veure. Pot ésser que al capdavall es tracti de la subversió final.

Per això, paral·lela amb la revolució tècnica, calla revolució ideològica que tingui com a objecte la salvació de l'home. La tècnica perfecciona més els sistemes d'opressió que no pas els d'alliberament, per més que a primer cop d'ull no ho sembli. Cal, doncs, salvar l'home enfront de la tècnica, enfront de la massificació, enfront de tot sistema d'opressió.

I pensem que no salvarem l'home si no salvem el seu medi íntim, el seu món a l'abast. Només en la comunitat nacional circumscribida, reduïda, íntima i carnal, trobarà l'home el seu espai, la seva identitat i la seva salvació.

Aquesta comunitat és tot el contrari de les grans Pàtries oficials que no són res més que el suport d'un Estat cada dia més tecnificat, més inhumà i més deshumanitzador. Cal anar a les grans unitats superestats, àdhuc a la gran unitat mundial, per tal de salvar els ambients afectius de l'home i destruir la monstruositat dels grans Estats actuals, esclafadors de la persona. Estats que només han servit per alimentar guerres i mal viure internacional.

Aquesta és la profunda revolució que el món espera.

La Revolució no és un episodi històric, sinó una disposició constant de l'home inconformista que el porta a lluitar a cada moment per d'humanisme, la justícia, la democràcia i la llibertat. Aquesta disposició és bàsica. Les formes concretes que a ca-

da moment històric prendrà la Revolució, són contingents. La Revolució, per a ésser eficaç, cal que estudiï cada contingència, cada possibilitat. El dogmatisme revolucionari és moltes vegades l'obstacle de la revolució. L'essencial és la lluita mai no interrompuda que, amb realisme clarivident, sap aprofitar totes els avinenteses.

El socialisme dogmàtic de molts marxistes d'avui, donada la marxa del món, ha esdevingut una ideologia merament idealista i utòpica. L'idealisme deslligat de la praxi fou criticat durament per Marx i Engels al seu temps. També criticarien cert socialisme d'avui. I no solament l'idealista. Seria important de veure què diuen del socialisme de l'URSS. Els jerarques de Moscou els tractarien, i amb raó, de revisionistes.

Avui tan utòpic seria de somniar un socialisme pur com un capitalisme pur. La convivència pràctica fa que els sistemes s'interfereixin. Voler aplicar taxativament a la societat un sistema mental preconcebut, per valuosos que siguin els seus principis, però sense tocar de peus a terra, és com voler aturar l'esdevenidor de la història.

La revolució universal només és comprensible, almenys per ara, com a suma de les diverses revolucions nacionals. Ara per ara la revolució mundial no l'hem vista enlloc. Només hem vist revolucions nacionals, i tan rabiosament nacionalistes que, algunes, desbordant el marc del nacionalisme estricte, s'han llançat pels camins del més burgès imperialisme.

N'hi ha que es pensen que el llibre de Mao ha fet el poble de Mao. No: és el poble qui ha fet el llibre. El llibre de Mao –l'Evangeli de Mao–, tot i contenir formulacions de valor universal, no és un llibre internacionalista, sinó un llibre xinès.

Enfront de l'arcaisme, del folklorisme i de l'arqueologisme del patriotisme espanyol, el patriotisme català sempre ha estat progressista. L'esperit català és un esperit d'obertura, de diàleg, de cultura, de progrés i de llibertat. Els qui volen substituir-lo aquí per l'esperit espanyol, volen retornar-nos a la Inquisició; una Inquisició de dreta o d'esquerra, és igual.

L'únic espanyolisme lícit als catalans seria de tractar d'encomanar als espanyols el nostre gust per la llibertat. Sembla, però, que és picar en ferro fred. "Ellos" només entenen una forma de llibertat: la llibertat de domini.

Catalunya té com a tradició la llibertat. Per això, el sol fet de conservar la catalanitat en un Estat espanyol cada dia més constrenyit, ja és fer la revolució.

El dia que Espanya haurà destruït la catalanitat, quedarà destruïda l'esperança més efectiva de regeneració de la Península.

El món canvia substancialment. Moltes idees, institucions i formes de vida tingudes fins ara com a intangibles, desapareixeran per sempre. Del naufragi general hem de salvar-ne l'home.

Per això, per a nosaltres és indispensable que en salvem Catalunya.

La revolució que demana el món hem de fer-la, no a partir d'una ideologia, sinó a partir de l'home concret i determinat, per tal d'assegurar a l'home la llibertat, clima únic on pot desenvolupar-se naturalment, enfront de la cada dia més abassegadora acció de l'organisme policíac i burocràtic dels Estats.

No farem res si abolim l'explotació de l'home per l'home i establim l'explotació de l'home per l'Estat.

Al final de les nostres aspiracions nacionals i socials no hi ha pas una ideologia mítica, sinó l'home català, de carn i ossos, germà i col·laborador de tots els homes del món.

La lluita de classes no es pot desentendre de la lluita dels pobles.

L'única revolució en actiu que existeix actualment (1974) és la dels Fronts Nacionals d'Alliberament.

En una nació subjugada, posposar la revolució nacional amb l'excusa de la revolució mundial, és no voler fer cap mena de revolució. La revolució nacional ja és la revolució mundial, car és una part d'aquesta revolució.

“La defensa de la unidad de los hombres y las tierras de Espanya” és el pretext per mantenir un gran exèrcit, una gran policia i una gran burocràcia. Per sostenir aquests organismes elefantíacs hem de treballar tots els obrers de l'àmbit de l'Estat espanyol, compresos els obrers pròpiament espanyols.

Sovint els obrers catalans s'han oblidat de Catalunya per solidaritzar-se amb llurs germans de classe espanyola. Mai, però, els obrers espanyols no s'han oblidat d'Espanya per solidaritzar-se amb llurs germans de classe catalans.

L'anarquisme no és una ideologia de classe: va dirigit a tots els homes. És una visió del món que no parteix de la classe, sinó de l'individu. Li cal un pas més: que parteixi de l'home.

Molts intel·lectuals petitburgesos es declaren defensors a ultrança de la classe obrera, perquè tenen la confiança de no haver de pertànyer mai en aquesta classe social.

Com molts es proclamen comunistes, amb la bona intenció d'enfrontar-se amb els abusos del capitalisme, perquè compten que el comunisme que professen no serà mai una realitat pràctica a llur país.

Ens plauria de veure en els intel·lectuals de l'URSS el mateix filocomunisme de què fan gala molts intel·lectuals occidentals.

Fidel Castro pot proclamar-se filosoviètic perquè té més a prop els americans que els russos.

De *règim consolidat* no n'hi ha cap de revolucionari. El concepte inclou una contradicció. Si existís, es tractaria d'un règim suïcida.

El poder és sempre conservador de si mateix. Per això, en sistema de revolució permanent -que no vol pas dir desordre permanent- cal que existeixi la mínima expressió de poder, per tal de garantir la revolució constant.

Car la revolució, com la lluita, no és una meta final, sinó un clima permanent, un sistema de vida.

Només la llibertat política pot crear la necessària revolució permanent. La revolució institucionalitzada, dissecada, és pura dialèctica immobilista. Fer una revolució perquè s'acabi en dictadura és quedar-se a mig camí. És sacrificar l'home a una utopia frustrada. Perquè una dictadura institucionalitzadora de la revolució ja no és la revolució, sinó el seu fre. Aleshores, les més pures idees primigènies dels pioners revolucionaris s'han convertit en tòpics immobilitzadors de tot progrés.

¿Què ho fa que tots els revolucionaris al poder solen obrar contra llurs principis? En canvi, els reaccionaris al poder són, per dissort, eficaçment conseqüents.

L'organització de la llibertat ha d'ésser la revolució constant contra els subproductes autoritaris que va segregant la societat. Si hem de parlar d'institucionalitzar, cal només institucionalitzar la llibertat, no el sistema. Perquè la revolució permanent no acabi en dictadura, cal el control organitzat, constant i responsable del poder per part de la base.

És cert que l'Estat ha de tenir prou força per assegurar la continuïtat de la revolució, tenint en compte, però, que l'Estat, encara que necessari, és un mal. Per això ha de restar reduït al mínim indispensable, i caldrà vigilar-lo constantment perquè no caigui en la temptació del poder.

Conjugar l'eficàcia de l'Estat amb la mínima expressió d'Estat, heus aquí el problema de la vera democràcia. I només es pot disminuir el poder de l'Estat si és reforçada la societat per una federació en cadena.

On l'Estat és una superestructura central i omnipotent, la democràcia és sempre només nominal, i encara en situació d'extinció progressiva.

L'Estat pot arribar a la mínima expressió, si el seu poder es troba difús democràticament per tot l'organisme social, territorial i polític del país organitzat federativament de baix a dalt. L'Estat seran aleshores les col·lectivitats, els sindicats, els partits polítics, els municipis, les comarques, tot muntat democràticament.

On hi ha centralització no pot haver-hi democràcia.

En una comunitat nacional subjugada, només és un home lliure qui viu espiritualment separat de l'ambient opressor i es constitueix en un illot de resistència. O bé el qui es llança a l'activitat clandestina per a la independència de la comunitat. Només aquests són homes lliures.

En èpoques d'asserviment nacional, només els resistents representen la comunitat i poden parlar en nom d'ella. Els altres no, car es troben mediatitzats i han perdut o oblidat tota consciència de comunitat nacional.

El país són els resistents. La Resistència són els Països Catalans.

Totes les possibilitats del nacionalisme català passen per l'acció. Les masses no es mouen mai només per idees: han de veure fets. Hem de mentalitzar les masses, però no per fer-ne intel·lectuals, sinó homes d'acció. No invitar els proletaris solament al diàleg, sinó sobretot a l'acció. En el diàleg el proletari se sent inferior, en l'acció se sent igual o superior.

No tota acció ni tota resistència ha d'ésser necessàriament violenta. Però de vegades no té altra recurs que ésser-ho. Tota injustícia ja és violència, que molt sovint no pot ésser contrarestada si no és per l'acció violenta. L'oprimit no ha pas triat aquest camí: és l'opressor qui li ha barrat totes les altres portes. En aquest cas l'oprimit es troba enfront d'un dilema: o la subjecció o la violència. Cap dels dos camins no és ideal, però el més rebutjable és la subjecció.

La violència no és precisament terrorisme ni bel·licositat, encara que el terror i la guerra siguin violents. Hi ha una cosa pitjor que la violència, és la injustícia. Ningú dels qui toleren la injustícia no té dret a criticar la violència.

La resistència no violenta no és passivitat, sinó agressivitat. Per això és eficaç, no solament a la llarga, sinó que també pot ésser-ho -cal que ho sigui-, a la curta.

La resistència no violenta és més difícil de realitzar col·lectivament que la resistència violenta, ja que, perquè resulti eficaç, ha d'ésser massiva i organitzada, majoritària i solidària. Demana un poble mentalitzat i conscienciat majoritàriament. Mentre que la resistència violenta pot ésser minoritària sense deixar d'ésser eficaç.

Catalunya ha tingut grans resistents individuals, però encara no ha assajat mai la resistència massiva al mal. El mal s'anomena Espanya. Per als catalans és el mal essencial.

Hi ha dues formes de violència: la violència d'opressió i la violència d'alliberament. La d'opressió és una injustícia, la d'alliberament un dret i una obligació. Negar

a l'oprimit que no té altre recurs que la violència, el dret d'alliberar-se per la violència justificada d'una violència injusta, és condemnar l'oprimit i justificar la injustícia.

La violència instal·lada, institucionalitzada, la confonem fàcilment amb l'ordre públic. La violència d'alliberament la solem confondre amb el desordre.

Però la violència institucionalitzada és la forma pitjor de violència i el desordre més escandalós.

No podem condemnar indiscriminadament tota violència, sense condemnar amb això multituds d'homes i dones a l'opressió perpètua i a la conformitat degradant. Dissortadament, els agents de la injustícia no solen entendre altre llenguatge que el de la violència.

La violència, en tot cas, no ha d'ésser un dogma, una norma absoluta, sinó l'últim recurs. Cal sospesar bé en cada circumstància quina forma de combat s'imposa, calculant molt bé les possibilitats i l'eficàcia.

Cap país no ha pogut alliberar-se del colonialisme espanyol sense violència. Tot fa pensar que Catalunya no serà el primer. No hem pas triat nosaltres aquest camí, sinó que ens ha estat imposat. Potser és l'última trampa que ens para el colonialisme espanyol. Cal preveure-ho. Però potser no tenim altre camí. La qüestió, en aquest cas, no seria quin camí seguirem, sinó com el seguirem millor per arribar a terme. Aleshores, l'equivocació d'Espanya haurà estat de posar Catalunya en aquesta contingència.

Molt de compte, però. Cal no emprendre cap batalla sense la seguretat de guanyar-la. Catalunya ha perdut massa batalles. No pot perdre'n cap més.

Però n'ha de guanyar una.

Nacionalisme català. Idees i pensaments de Mossèn Josep Armengou, pàg. 59-72

